

fremmest rapporterne på rådsmedlemmernes og andre forskerkollegers resultater. Rapporterne må altså ses som populærvidenskabelige, seriøse debatoplæg baseret på solid, empirisk forskning. Det formuleres i Demokratirådets rapport fra 1996 sådan, at:

»Syftet med Demokratirådet är att stimulera till en konstruktiv och saklig debatt kring demokratins villkor genom att till en bredare krets föra ut begrepp, analyser och resultat från den statsvetenskapliga demokratiforskningen« (Demokratirådets rapport 1996: 4).

Demokratirådets rapporter

Demokratirådets første rapport, 'Demokrati som dialog', der udkom i 1995, giver en kritisk situationsvurdering af det svenske demokratis tilstand. Rapporten tager udgangspunkt i et relativt bredt demokratibegreb, som under etiketten 'en demokratisk, handlekraftig retsstat' kan sammenfattes i tre hovedelementer: medborgerstyre, retsstat og politisk handlekraft. Rapporten vier et selvstændigt kapitel til hvert af disse tre hovedelementer og betragter dem tilsammen som et ideal for en politisk beslutningsproces. Dette demokratiske ideal bliver så brugt af rådet til at vurdere kvaliteten af det svenske demokrati. Det sker ved at nedbryde de tre hovedelementer til 13 dimensioner eller 'delkrav'.

Det første hovedelement, medborgerstyre, knytter sig til de politiske beslutningsformer og stiller - med baggrund i synspunkter formuleret hos den amerikanske demokratiteoretiker Robert A. Dahl - nogle ideelle krav til en demokratisk beslutningsproces. Der skal være tale om en fælles politisk dagsorden, som formulerer de temaer, som borgerne skal tage stilling til. Der skal være en 'oplyst forståelse' i form af en fri meningsdannelse, en velfungerende offentlig dialog og pluralisme i massemedierne, inden man træffer beslutninger. Der skal være effektiv deltagelse, hvor vælgerorganisationer og andre organisationer giver borgerne mulighed for reel deltagelse, og der skal være et lokalt selvstyre, som opfylder tilsvarende krav til borgernes effektive deltagelse. Der skal være lighed i beslutningerne i form af, at de folkevalgte honorerer krav om repræsentativitet. Endelig skal borgerne ikke blot have politiske rettigheder, men må omvendt også honorere forpligtelser til f.eks. at udvise tolerance over for andres meninger og til at acceptere fælles-

skabets beslutninger (Demokratirådets rapport 1995: 13-15).

Det andet hovedelement, retsstatselementet, indeholder blandt andet krav om, at statsmagten af minoritetshensyn og hensyn til den enkelte pålægges begrænsninger i sin magtudfoldelse. Rapporten opstiller her tre minimumskrav. For det første skal medborgerne have visse alment accepterede friheder og rettigheder. For det andet skal der være retssikkerhed, dels i form af lighed for loven (fravær af diskrimination), dels i form af forudsigelighed i retsplejen (fravær af vilkårlighed i retsplejen), dels i form af integritet, hvilket bl.a. indebærer beskyttelse mod vold og overgreb, dels i form af mulighed for alle for at gå rettens vej ('rätts-tillgänglighet'). For det tredje skal de politiske magtorganer være underlagt principper om magtdeling (Demokratirådets rapport 1995: 15).

Det tredje hovedelement fokuserer på mulighederne for under demokratiske beslutningsformer at agere kollektivt og realisere fællesmål. Dette hovedelement udmønter rapporten i tre krav. For det første skal de valgte beslutningstagere have kontrol over ressourcer, specielt økonomiske ressourcer, for reelt at kunne træffe beslutninger. For det andet skal valgsystemet, Riksdagen og regeringsmagten kunne træffe kollektive beslutninger og altså være beslutningsdygtigt i situationer, hvor der er tale om komplicerede spørgsmål og de politiske modsætninger er fremherskende. For det tredje skal det politiske system og specielt forvaltningen være indrettet sådan, at forvaltningen ikke efterfølgende forvansker gennemførelsen af de trufne beslutninger (Demokratirådets rapport 1995: 16-17).

I sidste del af rapporten bruges de 13 dimensioner eller 'delkrav', som er indeholdt i demokratibegrebets tre hovedelementer, til:

- dels at give en karakteristik af demokratiets situation i dagens Sverige set i forhold til idealet om en demokratisk, handlekraftig retsstat,
- dels at pege på nogle forandringstendenser i det svenske samfund,
- dels at give karakter ud fra en 5-punkts skala til det svenske politiske system, som i øvrigt får totalbedømmelsen 'acceptabel'.

Endelig fremsætter rådet en række konkrete forslag, som tilsigter at forbedre kvaliteten af det svenske demokrati på de punkter, hvor rådet finder det mangelfuldt. Eksempelvis fore-